

OPERAPLUS.CZ

1. Ostravský balet otevřel v PONCI Okno do nového roku a světa za tóny cello

07.01.2025 operaplus.cz - Lucie Kocourková

Odkaz na originál

Klíčová slova: NDM (39); divadlo (2); Národní (2); 12; baletem; divadla; Moravskoslezské; moravskoslezského; ostravským

Nový rok v divadle PONEC zahájil baletní soubor **Národní divadla moravskoslezského**: hosté přivezli inscenaci na pomezí moderního a současného tance z choreografické dílny Jo Stromgrena Okno.

Hudba J. S. Bacha v ní inspiruje nečekané asociace a otevírá pohled do temných zákoutí duší, snů a vzpomínek. Inscenace je dimenzovaná na malou studiovou scénu, menší, než je prostor divadla PONEC, a tak se tato stagiona současného tance paradoxně stala kukátkovým divadlem. U Okna, jak jsme mohli vyrozumět i díky diskusi s choreografem, je totiž jinak podstatná zásadní blízkost diváků a tanečníků, díky které se prosté pozorování může snáz změnit na spoluprožívání. Základní anotace, která říká, že "inscenace Okno je taneční thriller, který nabízí dokonalé propojení tance a hudby," prý také není stoprocentně bernou mincí, neboť dílo je abstraktní a otevřené té nejširší interpretaci (choreograf Jo Stromgrena se chystá uvést novou verzi v Oslu se svým souborem pod titulem The Cello, bylo by jistě zajímavé ji pro srovnání vidět.) "Okno" je však velmi konkrétní pojem, velmi konkrétní znak, který tak či tak určuje, jak k dílu budeme přistupovat. Ptáme se, kam tímto oknem vlastně nahlédneme, zda je skutečné, či metaforické, a výjevy ze jakých světů se v něm objevují. Zpětným pohledem vidíme několik různých dramaturgických postupů, které usnadňují orientaci v inscenaci, v jejím základním rozvržení. Jednou vodící linkou je práce s Bachovou suitou pro violoncello, která v pravidelných sekvencích vystupuje ve své půvabné čistotě, střídaná plochami, v nichž je hudba rozkládána, deformována, rozrušována až do úrovně ruchů, a tento dialog navozuje dojem prolínání dvou světů. Stejným způsobem funguje rozsvícení nebo zhasnutí žárovky, světelného zdroje, který je součástí scénografie, tvořené jinak fialovým dvojitým obrysem vchodu a kobercem, miniaturním pokojíkem. Toto jasné světlo v koridoru, který tvoří dva výseky spuštěného plna či netkané textilie, jako by vždy ozářilo temné povahové rysy, temné stránky, šílenství vzpomínek nebo nočních můr, do nichž se propadá šestice tanečníků (Laura Moreno Gasulla představující violoncellistku a Natalia Adamska Rita Pires Rei Masatomi Barnaby James Packham a Gene David Goodman). A třetí úrovní dvojakosti je taneční materiál samotný, ta dialogičnost či kontrast ani tak nespočívá v jeho tvarování, které je homogenní, ale ve způsobu, jak jen vyjadřují a prožívají tanečníci, oscilující mezi reproduktivní interpretací choreografie a expresivním tělesným výrazem, přímým prožitkem, v němž se stávají performery v současném smyslu. Fialovo-červený pokojík v úvodním obraze skrývá v průchodu jen osamocenou stoličku a hudební nástroj, vpředu si ležérně hoví jeden z tanečníků, čekající na hudební impuls. Tanečnice, jež záhy vejde, předstírá hru na violoncello, její společník je okamžitě uchvácen proudem hudby a je jí unášen. Je to však jen předehra k daleko komplexnějšímu dění, do nějž se choreografie rozprostře, možná až roztrhává, protože postupně její dynamika nabude něco z charakteru filmového střihu v surrealistickém stylu (v debatě se choreograf vyznal z lásky k našemu Švankmajerovi, ale tady je jeho filmová inspirace spíš bunuelovská). Dívka, která zdánlivě rozezněla nástroj (Laura Moreno Gasulla), zůstává po celou dobu v pomyslné úloze hudebnice, možná je dokonce jedinou reálně žijící a myslící bytostí, již hudba rozjitřuje fantazii: ostatní tanečníci se vynořují jako plejáda postav z minulosti i současnosti, ze snů a vzpomínek, prožívají mikropříběhy a znepokojivé interakce. V jejich vztazích se objevují motivy manipulace, sledování a pronásledování, úskočnost a lovecký pud, obsese, občas propadnou zvířecím pohybům. Choreografie je však stále vysoce estetická – pлавné pohyby, čisté široké druhé pozice, krása těl, která byla obráběna klasickou akademickou technikou. Stojí ale jednou nohou v expresi a minimálně jejich energie je již nsvázaná a performeři odhalují vlastní nitro. Formální důraz je kladen na gesta – jsou to ruce, prsty, na které se soustředí naše pozornost (právě to by patrně vyniklo nejvíce na té nejmenší studiové scéně): míří a ukazují, natahují neviditelné látky, rozpínají se, dávají impulzy tělům, jsou hravé, mění se v pařáty i druhé oči zírající do prostoru. V průběhu inscenace se postupně proměňuje světelná škála: modrý přísvit, pak klidnější oranžová barva, která vyvolává k životu příjemnou hudbu, nazlátlý svit jasněho snad slunečního záření, intenzita v jednu chvíli klesá až do úplné tmy. Objevují se rekvizity – tanečníci se pravidelně vracejí ke knize, vytrženým zmuchlaným stránkám, prší noty, jeden z obrazů odhalí ženu píšící za chůze dopis (asi až trochu příliš konkrétní motiv, okamžitě jsem si vzpomněla na slavnou literární postavu a bylo po kouzlu hororové situace). Tmou probleskuje jediná lucerna, aby osvětlila oči a ústa otevřená hrůzou dokořán. Pravda – na poli fyzického divadla a současného tance divák zažije tolik děsivého a nepřátelského, že tato podívaná v něm až tak autentické pocity hororu neprobudí, musíme se však na inscenaci dívat i z hlediska kontextu jejího vzniku a publika, pro které je určená. Patří jistě k tomu nejprogresivnějšímu, co taneční soubor **NDM** svým divákům předkládá. Téměř v závěru přichází zcizovací moment, kdy tanečníci přecházejí do autentického projevu a začnou se více zapojovat mluveným projevem. To již činili v průběhu inscenace, ale finále představuje právě vypjatá scéna s uvolněním nahromaděné energie v křik a malebné nadávky ve všech jazycích, které jsou tu přítomny počínaje navztekou angličtinou. Spolu s frustrací ze sebe také performeři strhají oblečení a energicky destruuji samotnou scénu, která skrývala nejděsivější tajemství pod kobercem. (Nikdy se však nedozvíme, co tak hrůzného tam kdo z interpretů vlastně spatřil). Epilog je naopak smírný a uklidňující, propuká tu nejestetičtější část, malé duety, v nich se pracuje s pohybem opravdu malebně a sošně, přeci jen v pro tanečnický nejpřirozenější podobě. Dokud se díky protisvětlu nezmění jen v siluety pohyblivých soch a jejich obrysy postupně nezaniknou. Za pozváním Jo Stromgrena a souboru **NDM** stojí Nataša Novotná, rezidenční umělkyně divadla PONEC pro rok 2025, která s

ostravským baletem úzce spolupracuje a má zásadní podíl na tom, jak se tento soubor rozvíjí k současnému tanečnímu divadlu. To, co je pro tanečnický a snad i jejich stálé publikum zásadním narušením jejich interpretačních i percepčních zkušeností, nepůsobí samozřejmě tímž revolučním dojmem v PONCI. Ale myslím, že takové očekávání ani nikdo nemá. Jde ale o krok sblížení tanečních sfér. I když si to třeba vyznavači non dance a určitých radikálnějších pohledů na tanec myslí, technika není mrtvá a je dobré vidět umělce, kteří ji ovládají. Tanečníci **NDM** kromě ní ukazují i schopnost popustit svému temperamentu a najít v mantinelech techniky poměrně velkou svobodu projevu. Je to totiž někdy i naopak, že tělo dobře ovládající různé taneční techniky se skrze to stává svobodnějším právě proto, že má k dispozici velký rejstřík, arzenál pohybových možností, ze kterých je možné bohatě vybírat. Jo Stromgren je choreograf a režisér vytížený po celém světě, pohybuje se v široké škále divadelních produkcí od tanečního přes loutkové a objektové divadlo až po činoherní režii. Využili jsme tedy příležitosti ho krátce při jeho návštěvě v Praze vyzpovídat. Rozhovor si budete moci na našem webu přečíst zítra.

Okno / The Cello Konzept, choreografie, scéna, světelný design: Jo Stromgren

Hudba: Johann Sebastian Bach

Zvukový design: Jo Stromgren

Kostýmy: Bregje Van Balen

Asistentky choreografa: Angela Dematté, Nataša Novotná

Účinkující: Laura Moreno Gasulla, Natalia Adamska, Rita Pires, Rei Masatomi, Barnaby James Packham, Gene David Goodman

Produkce: Pavlína Macháčová, producent: **Národní divadlo Moravskoslezské**, koproducent: Jo Stromgren Kompani (Norsko)

Premiéra: 18. května 2024, **Divadlo "12"**, Ostrava

Z hostování v divadle PONEC 4. 1. 2025

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu) Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu) Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu) Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu) Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu) Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu) Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

Balet **NDM** – Okno (foto Serghei Gherciu)

URL | <https://operaplus.cz/ostravsky-balet-otevrel-v-ponci-okno-do-noveho-roku-a-sveta-za-tony-cella/>

« zpět na začátek

Ostravský balet otevřel v PONCI Okno do nového roku a světa za tóny cello

[Lucie Kocourková](#), 07.01.2025 9:00

<https://operaplus.cz/ostravsky-balet-otevrel-v-ponci-okno-do-noveho-roku-a-sveta-za-tony-cella/>

Nový rok v divadle PONEC zahájil baletní soubor Národní divadla moravskoslezského: hosté přivezli inscenaci na pomezí moderního a současného tance z choreografické dílny Jo Strømngrena Okno. Hudba J. S. Bacha v ní inspiruje nečekané asociace a otevírá pohled do temných zákoutí duší, snů a vzpomínek.

Témata: [Balet Národního divadla moravskoslezského Divadlo Ponec Jo Strømngren](#)

Balet NDM – Okno (foto Serghei Gherciu)

Inscenace je dimenzovaná na malou studiovou scénu, menší, než je prostor **divadla PONEC**, a tak se tato stagiona současného tance paradoxně stala kukátkovým divadlem. U *Okna*, jak jsme mohli vyrozumět i díky diskusi s choreografem, je totiž jinak podstatná zásadní blízkost diváků a tanečníků, díky které se prosté pozorování může snáz změnit na spoluprožívání. Základní anotace, která říká, že „*inscenace Okno je taneční thriller, který nabízí dokonalé propojení tance a hudby,*“ prý také není stoprocentně bernou mincí, neboť dílo je abstraktní a otevřené té nejširší interpretaci (choreograf **Jo Strømngren** se chystá uvést novou verzi v Oslu se svým souborem pod titulem *The Cello*, bylo by jistě zajímavé ji pro srovnání vidět.) „*Okno*“ je však velmi konkrétní pojem, velmi konkrétní znak, který tak či tak určuje, jak k dílu budeme přistupovat. Ptáme se, kam tímto oknem vlastně nahlížíme, zda je skutečné, či metaforické, a výjevy z jakých světů se v něm objevují.

Balet NDM – Okno (foto Serghei Gherciu)

Zpětným pohledem vidíme několik různých dramaturgických postupů, které usnadňují orientaci v inscenaci, v jejím základním rozvržení. Jednou vodící linkou je práce s Bachovou suitou pro violoncello, která v pravidelných sekvencích vystupuje ve své půvabné čistotě, střídané plochami, v nichž je hudba rozkládána, deformována, rozrušována až do úrovně ruchů, a tento dialog navozuje dojem prolínání dvou světů. Stejným způsobem funguje rozsvícení nebo zhasnutí žárovky, světelného zdroje, který je součástí scénografie, tvořené jinak fialovým dvojitým obrysem vchodu a kobercem, miniaturním pokojíkem. Toto jasné světlo v koridoru, který tvoří dva výseky spuštěného plna či netkané textilie, jako by vždy ozářilo temné povahové rysy, temné stránky, šílenství vzpomínek nebo nočních můr, do nichž se propadá šestice tanečníků (**Laura Moreno Gasulla** představující violoncellistku a **Natalia Adamska, Rita Pires, Rei Masatomi, Barnaby James Packham** a **Gene David Goodman**). A třetí úrovní dvojakosti je taneční materiál samotný, ta dialogičnost či kontrast ani tak nespočívá v jeho tvarování, které je homogenní, ale ve způsobu, jak jen vyjadřují a prožívají tanečníci, oscilující mezi reproduktivní interpretací choreografie a expresivním tělesným výrazem, přímým prožitkem, v němž se stávají performery v současném smyslu.

Balet NDM – Okno (foto Serghei Gherciu)

Fialovo-červený pokojík v úvodním obrazu skrývá v průchodu jen osamocenou stoličku a hudební nástroj, vpředu si ležérně hoví jeden z tanečníků, čekající na hudební impulz. Tanečnice, jež záhy vejde, předstírá hru na violoncello, její společník je okamžitě uchvácen proudem hudby a je jí unášen. Je to však jen přehra k daleko komplexnějšímu dění, do něž se choreografie rozprostře, možná až roztříští, protože postupně její dynamika nabude něco z charakteru filmového stříhu v surrealistickém stylu (v debatě se choreograf vyznal z lásky k našemu Švankmajerovi, ale tady je jeho filmová inspirace spíš buñuelovská). Dívka, která zdánlivě rozezněla nástroj (Laura Moreno Gasulla), zůstává po celou dobu v pomyslné úloze hudebnice, možná je dokonce jedinou reálně žijící a myslící bytostí, jíž hudba rozjitřuje fantazii: ostatní tanečníci se vynořují jako plejáda postav z minulosti i současnosti, ze snů a vzpomínek, prožívají mikropříběhy a znepokojivé interakce.

V jejich vztazích se objevují motivy manipulace, sledování a pronásledování, úskočnost a lovecký pud, obsese, občas propadnou zvířecím pohybům. Choreografie je však stále vysoce estetická – plynulé pohyby, čisté široké druhé pozice, krása těl, která byla obráběna klasickou akademickou technikou. Stojí ale jednou nohou v expresi a minimálně jejich energie je již nsvázaná a performeři odhalují vlastní nitro. Formální důraz je kladen na gesta – jsou to ruce, prsty, na které se soustředí naše pozornost (právě to by patrně vyniklo nejvíce na té nejmenší studiové scéně): míří a ukazují, natahují neviditelné látky, rozpínají se, dávají impulzy tělům, jsou hravé, mění se v pařáty i druhé oči zírající do prostoru.

Balet NDM – Okno (foto Serghei Gherciu)

V průběhu inscenace se postupně proměňuje světelná škála: modrý přísvit, pak klidnější oranžová barva, která vyvolává k životu příjemnou hudbu, nazlátlý svit jasného snad slunečního záření, intenzita v jednu chvíli klesá až do úplné tmy. Objevují se rekvizity – tanečníci se pravidelně vracejí ke knize, vytrženým zmuchlaným stránkám, prší noty, jeden z obrazů odhalí ženu píšící za chůze dopis (asi až trochu příliš konkrétní motiv, okamžitě jsem si vzpomněla na slavnou literární postavu a bylo po kouzlu hororové situace). Tmou probleskuje jediná lucerna, aby osvětila oči a ústa otevřená hrůzou dokořán. Pravda – na poli fyzického divadla a současného tance divák zažije tolik děsivého a nepřátelského, že tato podívaná v něm až tak autentické pocity hororu neprobudí, musíme se však na inscenaci dívat i z hlediska kontextu jejího vzniku a publika, pro které je určena. Patří zajisté k tomu nejprogresivnějšímu, co taneční soubor NDM svým divákům předkládá.

Téměř v závěru přichází zcizovací moment, kdy tanečníci přecházejí do autentického projevu a začnou se více zapojovat mluveným projevem. To již činili v průběhu inscenace, ale finále představuje právě vypjatá scéna s uvolněním nahromaděné energie v křik a malebné nadávky ve všech jazycích, které jsou tu přítomny počínaje navztekkanou angličtinou. Spolu s frustrací ze sebe také performeři strhají oblečení a energicky destruuují samotnou scénu, která skrývala nejděsivější tajemství pod kobercem. (Nikdy se však nedozvíme, co tak hrůzného tam kdo z interpretů vlastně spatřil). Epilog je naopak smírný a uklidňující, propuká tu nejestetičtější část, malé duety, v nich se pracuje s pohybem opravdu malebně a sošně, přeci jen v pro tanečnický nejpřirozenější podobě. Dokud se díky protisvětlu nezmění jen v siluety pohyblivých soch a jejich obrysy postupně nezaniknou.

Balet NDM – Okno (foto Serghei Gherciu)

Za pozváním Jo Strømgrena a souboru NDM stojí [Nataša Novotná](#), rezidenční umělkyně divadla PONEC pro rok 2025, která s ostravským baletem úzce spolupracuje a má zásadní podíl na tom, jak se tento soubor rozvíjí k současnému tanečnímu divadlu. To, co je pro tanečníky a snad i jejich stálé publikum zásadním narušením jejich interpretačních i percepčních zkušeností, nepůsobí samozřejmě týměž revolučním dojmem v PONCI. Ale myslím, že takové očekávání ani nikdo nemá. Jde ale o krok sbližování tanečních sfér. I když si to třeba vyznavači non dance a určitých radikálnějších pohledů na tanec myslí, technika není mrtvá a je dobré vidět umělce, kteří ji ovládají. Tanečníci NDM kromě ní ukazují i schopnost popustit svému temperamentu a najít v mantinelech techniky poměrně velkou svobodu projevu. Je to totiž někdy i naopak, že tělo dobře ovládající různé taneční techniky se skrze to stává svobodnějším právě proto, že má k dispozici velký rejstřík, arzenál pohybových možností, ze kterých je možné bohatě vybírat.

Jo Strømgren je choreograf a režisér vytížený po celém světě, pohybuje se v široké škále divadelních produkcí od tanečního přes loutkové a objektové divadlo až po činoherní režii. Využili jsme tedy příležitosti ho krátce při jeho návštěvě v Praze vyzpovídat. Rozhovor si budete moci na našem webu přečíst zítra.

Balet NDM – Okno (foto Serghei Gherciu)

Okno / The Cello

Koncept, choreografie, scéna, světelný design: Jo Strømngren

Hudba: Johann Sebastian Bach

Zvukový design: Jo Strømngren

Kostýmy: Bregje Van Balen

Asistentky choreografa: Angela Dematté, Nataša Novotná

Účinkující: Laura Moreno Gasulla, Natalia Adamska, Rita Pires, Rei Masatomi, Barnaby James Packham, Gene David Goodman

Produkce: Pavlína Macháčová, producent: Národní divadlo Moravskoslezské, koproducent: Jo Strømngren Kompani (Norsko)

Premiéra: 18.května 2024, Divadlo „12“, Ostrava

Z hostování v divadle PONEC 4. 1. 2025